

ВИКТОР КОЛУПАЕВ

АКОРДЬОРЪТ НА ПИАНА

Превод от руски: Лиляна Георгиева, 1974

chitanka.info

Наричаха го просто акордърът на пиана. Никой не знаеше на колко години е, но всички смятаха, че е на не по-малко от сто; а децата бяха убедени, че е на цели хиляда — толкова беше сух, сбръчкан и стар.

Той идваше в поредния апартамент към десет часа сутринта с малко куфарче в ръце и много дълго не можеше да си поеме дъх, дори когато му се налагаше да се качи само до втория етаж. Веднага го канеха да влезе, даваха му стол, грижовно го питаха дали иска чай, защото акордърите сега се ценят наравно със златото — инструментите станаха много, има ги почти във всеки дом, а акордъри не се намират.

И тъй, той сяда в разтребената чиста стая,диша често и повърхностно, покорно изчаква сърцето му да премине от галоп на бавен ход и мълчи. Не проронва нито дума. И дребничката, побеляла старица, която и досега заобикаля пианото отдалеч, по неволя заговаря. Тя знае, че щом е дошъл акордърът, значи трябва да се говори за инструмента. Тя с удоволствие би поприказвала за нещо друго, да речем за времето, или за гъбите миналата година — „просто с лопата да ги ринеш“, или за това, че напоследък много я въртят краката, но положението я задължава да говори само за пианото.

— Та значи, купиха я таз рояла. Нека, викат, детето да се учи да свири. Пък тя беше само на три годинки, като почнаха да събират парите. Сега, разправят, и на изплащане можело да се купи. Ама отде да знае човек какво го чака утре. Купиха го — добре. Танюшка, слава богу, вече втори клас свършила. И все свири. Щом си дойде от училище, и веднага, значи, сяда на пианата. Вече всичко разбира. И от ноти разбира.

Бабичката мълкна с надежда, че сега вече акордърът ще каже нещо, но той не пророни нито дума. И когато мълчанието се проточи много, пак заприказва.

— С майка си, с дъщеря ми, значи, все седят вечерно време. Все дрънкат, дрънкат. Хубаво излиза. Особено тия... етюдите. И баща ѝ, и той седне в някой ъгъл и слуша. Мълчи и слуша. Пък сетне ги целува и двете и едва що не плаче. Тях нали на нищо не са ги учили... Ех, какви времена бяха...

Акордърът слушаше, понякога кимаше мълком и се усмихваше на нещо свое.

— Та думам им аз — пак започва старицата, — той, инструментът, иска ред, наглеждане иска. Да го настроят ли, какво ли. Аз ей сега... — и тя чевръсто отиде в спалнята, търси там нещо близо минута, върна се и остави на масичката до пианото масълонката от шевната машина.

Акордърът все така мълчеше и се усмихваше загадъчно. Старицата загрижено се огледа наоколо. Може и чукчето да му трябва. Дали да го пита?

— Та, значи, Танюшка ще си дойде в един часа? — внезапно попита акордърът с ясен момчешки глас и бабичката едва не ахна от учудване. Че тя нищо не му бе споменавала за това...

— В един... в един...

— Добре, в един ще дойда — високо и весело каза акордърът.

— Ама как тъй? — разтревожи се старицата. — Ами няма ли поне да го погледнете? Може нещо ремонт да трябва... Пък и по-тихо е сега. Няма кой да Ви пречи.

— Та на мене никой не ми пречи! И как да го настройвам без Танечка?! Нищо няма да излезе! Нищичко!

— Тъй, тъй — рече смяяна старицата. — Пък чукче си имаме, не се беспокойте.

— А аз сега ще ида другаде — каза акордърът, взе си куфарчето и излезе.

Той се поспря малко на площадката на стълбището, после решително позвъни на съседната врата.

Отвори му висока пълна жена, облечена в плътен пеньоар с бродирани пауни по него, във велурени пантофи с подвити нагоре връхчета и с огромна бронзова брошка на гърдите.

— Кого търсите? — осведоми се тя делово и високо.

— Аз съм акордърът — с тих глас се представи старецът.

— А! Най-сетне! Влизайте. Мира нямаме вече от съседите. Избършете си краката от платчето. Все едно, няма да се събууете. Влезте тука. Седнете ей на тоя стол. Пианото ни е чешко. Хиляда и триста рубли бухнахме за него. А пък хич не свири.

Акордърът оставил куфарчето си на пода и предпазливо седна на стола, сякаш се страхуваше, че той няма да издържи изсъхналото му тяло.

Стопанката се приближи до пианото, вдигна капака и удари с цяла длан по клавишите.

— Чувате ли! Изобщо не свири!

Акордърът се обърна с едно ухо към пианото, сякаш се вслушваше в него.

Жената удари още веднъж с пръсти по клавишите и инструментът издаде някакъв див акорд.

Акордърът седеше на стола все така мълчалив.

— Е, какво сега? — кресна стопанката. — Щом сте дошли, почвайте. Или и Вие ще искате водка? Дума да не става! Идваха да ни поправят парното — най-напред водка им дайте. Пък ремонтът, дето трябваше да го правим след тях, цяла трийсетачка ни струва. Водка няма да Ви дам и чай няма да Ви дам още сега. Като свършите, тогаз ще се напивате с чай... Ама защо седите?

— А кой свири на пианото у вас? — предпазливо попита акордърът.

— Аз свиря. А по начало за Коленка го купихме. Вас пък какво Ви засяга това?

— Засяга ме — твърдо отвърна акордърът.

— Коленка — провикна се жената. — Ела тука. После ще си учиш уроците.

От стаята излезе момченце на десетина години и поздрави, като криеше погледа си.

— Не искаш ли да свириш? — внезапно го попита акордърът.

— Не искам! Не искам и няма да свиря! — бързо избръбори момченцето и уплашено погледна майка си.

Тя му показва юмрук и сърдито му се сопна:

— Малък си още да разправяш искаш ли, не искаш ли. Аз каквото кажа, това ще правиш.

— Коля, изсвири ми нещо — помоли акордърът. — Ей така, все едно че на себе си свириш. Пък аз ще послушам какво му е на вашия инструмент.

Момченцето се навъси, но все пак седна пред пианото и изсвири един етюд на Черни.

— Ей на, чувате ли колко тихо свири — сърдито каза майката на Коля. — На третия етаж вече нищо не се чува. Само ни обират парите.

— Пък на мене в училище ми казаха, че нямам никакъв слух — заяви Коля.

— Не е твоя работа имаш ли или нямаш — отсече майката.

Акордьорът се приближи до пианото и Коля веднага му отстъпи мястото си. Старецът прокара ласково пръстите на двете си ръце по клавишите и полека погали лакираната повърхност.

— Ама много тихо свири — разтревожи се стопанката. — Съседите като свирят, у нас всичко се чува. Пък ние като свирим, те пет пари не дават. Един път не са дошли да кажат, че им пречим. А аз, кажи-речи всеки ден им чукам по стената. Телевизия не мога да гледам от тях... Направете го тъй, че да свири силно. По всички етажи да се чува.

— Разбирам. Това е дребна работа — каза акордьорът.

— А по колко вземате? — попита подозрително майката на Коля.

— Вземам по десет рубли — твърдо отговори акордьорът.

— За дребната работа ли?

— За някои е дребна, за други — не.

— Да не се захване веднъж човек с тия пишман майстори! Все ще го завлекат.

— Аз съм акордьор на пиана — твърдо каза старецът.

— Боже мой, ще Ви платя, де. Само че, направете го да треши като гръмотевица.

— Ще го направя. Та значи ти, Коля, не искаш да свириш на пианото?

— Не — отговори момченцето, като гледаше настрани.

„Та тоя немирник наистина няма слух. А и майка му също“ — помисли си акордьорът.

Той свали предните капаци на пианото, горния и долния, извади от куфарчето инструментите си — най-различни чукчета, ключета, навити струни и без да обръща внимание на никого, близо час се занимава с пианото, прислушваше го, както лекарят прислушва болен. След това сложи пак капаците на мястото им, затвори куфарчето си и каза:

— Готово. Можете да опитате.

Стопанката се приближи недоверчиво и мацна клавишите с пълната си ръка. Чу се страхотен грохот, стъклата на прозорците

зазвънтяха и порцелановата статуетка на къпеща се жена падна от телевизора.

— Сега ще ги науча аз тях! — каза заканително домакинята. — Щом Коленка се измори, аз ще почвам. Хайде, синчето ми, сядай. Да ги видим колко ще издържат.

Момченцето едва ли не плачешком седна пред пианото и апартаментът отново се изпълни с невероятен грохот.

— Чудесно — каза майката на Коля и даде на акордьора десет рубли.

Той без да бърза прибра парите в изтърканото си портмоне и взе куфарчето си. Щом прекрачи прага на външната врата, гърмът веднага секна. Акордьорът за всеки случай пристъпи отново прага в обратна посока и се усмихна доволен. Вътре пианото гърмеше и стъклата дрънчаха. Но само вътре в апартамента. Щом излезе от него, обгърна го дълбока, приятна тишина.

Акордьорът си разбираше от работата.

Той се качи на третия етаж и позвъни на вратата, зад която пееха нестройно четири пиянски гласа. Тук още празнуваха проточил се твърде дълго рожден ден.

Отвори му лично главата на семейството — краката му много не го държаха, но бе извънредно учтив и подчертано спретнат.

— Влезте, приятелю. Чакаме Ви. Ей сега ще отстраним шума. Ще пийнете ли една чашка за здравето на любимата ми дъщеря? Впрочем, извинявам се. Бутилките са вече опразнени, но ние мигом ще оправим положението. Сядайте на масата. Това е жена ми. А това е брат ли беше, чичо ли на жена ми. И дяволът не може ги запомни всичките! Това е скъпата му съпруга. А това е моята Варка. А, що за глупост! Варка, къде си?

Чичото или братът на домакинята извади главата си от чинията със салата от ранни домати, озърна се наоколо с празен поглед и каза:

— Аз тебе те познавам. Ти купи мотоциклета ми на вехто.

— Я мълъквай! — подвикна жена му. — Какъв мотоциклет? Та ти и велосипед никога не си имал. — И тя внимателно избърса с книжна салфетка кръгчетата тънко нарязан лук от челото на мъжа си.

— Варка! — високо извика бащата. — Ела тук. И ни посвири на пианото... Три етюда... Три етюда мили за камили — пропя той и внезапно се закиска, а след него и всички останали. — Тя ми е талант!

На конкурс искат да я пращат. Талант, ама не можеш да я накараш да посвири на баща си и на гостите! Варка! Хайде, Варюшка, посвири ни.

— На тебе дъщеря ти свири — придоби пак дар слово братът или чичото на домакинята, — ама на мене ми задигнаха колата. — И устните му се разкривиха, сякаш се канеше да заплаче.

— Какви ги приказваш, човече — зауспокоява го жена му. — Каква кола? Та ти и велосипед никога не си имал.

— Варюшенка — подвижна майката, като си слагаше кисело зеле в чинията, — посвири ни, маминото. И дядото ще слуша.

На вратата се показва момиченце. Беше сърдито и се държеше предизвикателно.

— Какво искате пак! Вече втори ден крещите, а аз тук да ви свиря! Все едно, нищо не разбирайте.

— Казвам ти: свири! — заповядва бащата.

Изведнъж акордърът заговорнически намигна на момиченцето и то се извърна и прихна. После седна пред пианото и изчука нещо съвсем неразбираемо и сигурно никому неизвестно досега.

Бащата, майката и гостите изръкопляскаха, а чичото-брат каза:

— Винаги плача, когато си паля мотоциклета.

— Я мълквай вече! — избухна жена му.

— Варка ми е талант, видяхте ли как го издрънка! — похвали се бащата.

— Хайде, момиченцето ми, изсвири на гостите още нещо — помоли майката.

— А пък водчицата тю-тю, свърши — каза внезапно акордърът и всички забравиха за музиката.

— Ей сега ще уредим това — увери го бащата и само след минута той и чичото-брат се понесоха към магазина.

— Не бива да ги пускаме сами — каза майката и двете жени хукнаха след мъжете си.

— Дай сега да видим какво му е на нашето пиано — доволно каза акордърът. — Няма кой да ни пречи.

— Ами, няма! Ей сега ще се върнат и ще подхванат пак „Препускал казакът през долината“.

— Няма да се върнат. Няма да намерят вратата.

— Наистина ли няма да я намерят? Ей че хубаво! — каза момиченцето. — Ex, да можеше винаги да бъде така...

— Ще бъде. Щом те накарат да свириш, веднага всички ще си наумят да излязат за нещо и няма да могат да намерят вратата, за да се върнат, докато ти не решиш да ги пуснеш.

— И ще си свири сама ли?

— Да, самичка. Никой няма да ти пречи.

— Благодаря ти, деденце, благодаря! — момиченцето увисна на шията на акордьора с такава сила, че той едва се задържа на краката си. — Аз изобщо няма да ги пускам и непрекъснато ще си свири!

— Както поискаш, така ще стане, Варюшенка. А сега, хайде заедно да се заемем с пианото, а?

— Хайде.

След час пианото беше вече настроено и старецът, уморено притворил очи, се усмихваше на нещо и слушаше странна, смела музика. Варенка импровизираше.

После двамата се смилиха и пуснаха гостите да влязат. Акордърът получи десетте си рубли и внимателно ги сложи в протритото си портмоне. Момиченцето не се отделяше от него и все повтаряше:

— Искам пак да дойдете.

А на бащата пак му се прища дъщеря му да посвири на гостите. Варенка веднага се съгласи и заговорнически намигна на акордьора. Той също прижумя, хитро засмян и лицето му заприлича на сбръчкана ябълка.

— Варка, подрънкай! — заповядала бащата.

— Аз тебе те познавам — каза чичото или братът.

— С най-голямо удоволствие — съвсем като голямо каза детето и взе един акорд.

— Ами биричка не взехме — подскочи бащата. — Я да вървим, докато не са затворили магазина.

— Пак няма да намерят апартамента — разтревожи се майката.

— Да вървим след тях. — И двете жени също излязоха.

— Ама че хубаво! — възторжено извика момиченцето. — Пак елате, деденце! Толкова искам да Ви видя пак!

— Ще дойда, Варюшенка, ще дойда, — каза акордърът на пиана и си тръгна. Той постоя отвън близо пет минути — слушаше как момиченцето излива в музиката малката си, чиста и вече много сложна

душа. А на двора спореха бащата и майката, които все не можеха да намерят дома си.

Акордьорът си разбираше от работата.

Беше един и пет и акордьорът на пиана отново слезе на втория етаж, където живееше Таня. Тя вече се бе върнала от училище.

— Здравей, Танечка — с ясен момчешки глас каза сбръчканият старец.

— Здравейте — отвърна момиченцето. — Вие ли сте акордьорът на пиана? Ще ми настроите ли пианото? „Ла“-то му в третата октава е разстроено и „ре“-то в контраоктавата е паднало.

— Ще го излекуваме. Пианото ти е хубаво.

— Ама Вие седнете — засути се бабичката. — Хапнете. Време е вече.

— Обедът ще почака — отговори акордьорът. — Най-напред ще се заловим с лечението. А преди това ти, Танюша, ще посвириш. Аз ще седна ей тук въгъла и все едно че ме няма. Хайде, свири.

Момиченцето нерешително запрехвърля нотите, не знаеше какво да избере. Избра седмата соната на Бетовен. Тя се изпълнява рядко, но акордьорът на пиана знаеше всичко. Беше я слушал много пъти. И за кой ли път вече се учуди на това колко вярно децата чувствуват музиката, как дълбоко я изживяват, как страдат и се радват заедно с нея. С безпогрешен усет, но всеки по своему.

Момиченцето спря да свири и каза:

— Много обичам да свири, когато ме слуша татко. Той слуша никак особено, сякаш ми помага. И обичам да свири с мама на четири ръце.

„Да“, — помисли си акордьорът на пиана — „Тук има съвсем малко работа“. Да настрой „ла“-то от третата октава и да затегна „ре“-то от контраоктавата.

Но въпреки това той работи цял час.

Междувременно бащата се върна за обед, прокрадна се на пръсти до дивана, взе в ръце книга, но тъй и не обърна ни една страница.

А акордьорът, като свърши, прибра инструментите си в изтърканото куфарче и каза:

— А сега, Танюша, провери добре ли съм настроил пианото ти.

Момиченцето седна и докато то свиреше, изразът на лицето на бащата непрекъснато се променяше. Отначало в него имаше някакво недоверие, после то премина в учудване, след това в истинска уплаха и накрая — във възторг и недоумение.

— Какво сте направили? — тихо попита той акордьора. — Тя никога досега не е свирила така. Та тя е само на десет години. Какво сте направили?

— Настроих пианото на дъщеря Ви — скромно отвърна старецът.

— Но... но това е просто невероятно. Тя чувствува музиката по-добре от мене. Та тя още е съвсем дете.

— Тя наистина чувствува музиката по-добре от Вас, макар че и Вие я чувствувате много вярно. Това ми разказа самата Танюша.

Сега си дойде за обед и майката на Таня и момиченцето увисна на врата ѝ и заразправя колко хубаво е настроил пианото ѝ дядото.

И бащата каза на майката:

— Слушай, слушай. Това е просто невероятно. Да знаеш как свири Таня преди малко! Така прекрасно и така необикновено, че чак страшно ти става.

— Бъркаш нещо — каза майката. — Щом е прекрасно, не може да бъде страшно.

— Но тя никога досега не е свирила така.

— Дядото ми настрои пианото така хубаво — гордо каза Таня и заподскача из стаята, като очевидно с това изразяваше възторга си.

— Да — свенливо каза акордьорът, — аз просто настроих пианото в унисон с възторжената душа на дъщеря Ви.

Бабата незабелязано прибра масълонката от шевната машина и покани всички на обед, но акордьорът изпи само чаша мляко — бързаше за следващата квартира.

Бащата смутено му подаде десет рубли и каза, че му е просто неудобно да плаща с пари за такава чудесна работа. Дали не би могъл да направи още нещо за акордьора?

— Вие и майката на Танечка и без друго сте направили за мен толкова много — отвърна сбръчканият старец.

Акордьорът внимателно прибра парите в протритото си портмоне, взе си довиждане и накрая се усмихна на Танюша.

Той едва що беше излязъл и момиченцето хукна към пианото си, разтвори нотите и засвири. Бащата вече бе донякъде подгoten, а майката така се вкопчи в облегалките на креслото, че чак ноктите ѝ побеляха. После тя погледна бащата, той почувствува погледа ѝ и се обърна към нея. Какво си казаха с този поглед, разбира се, никой не узна.

Сигурно много неща.

Акордърът си разбираше от работата.

Той постоя малко пред вратата и се качи на четвъртия етаж, после на петия, след това слезе долу и отиде в съседния вход. И отново започна пътешествието му по етажите.

Към седем часа той се измори — годините си казваха думата — и влезе в най-близкия магазин. Купи оттам бонбони, а от съседния магазин — играчки. И когато излезе, вън вече го чакаше тълпа деца и той отиде с тях в градинката и им раздаде бонбоните и играчките. Той много добре знаеше на кого какво да подари. После им разказа смешна приказка и когато децата, прекъсвайки се едно друго, започнаха да си я преразказват и да я играят, незабелязано си тръгна.

След това мина покрай още един магазин, влезе и в него. И пак срещна шумна компания от безбройните си малки приятели, и пак раздаваше бонбони, и пак подаряваше играчки, и дори измисли нова игра, толкова интересна, че тя веднага погълна всички, а той пак така незабелязано си тръгна.

И ето че вече започнаха да затварят магазините, пък и пари не му бяха останали. Сега вече той не черпеше децата, а само тихичко им разказваше нещо и незабелязано си тръгваше, когато чувствуваше, че им е интересно и без него.

Слънцето вече се бе скрило зад къщите, а той продължаваше да върви все така без да бърза и от време на време чуваше музика от пианата и роялите, които бе настроил. Той бе настройвал пианата на много хора — на момиченца и момченца, на юноши и девойки и дори на една старица, която вече от двайсет години бе пенсионерка.

Възрастните го наричаха просто акордьорът на пиана, а децата — дядо или деденце, защото никой не знаеше истинското му име. Той беше може би на сто, а може би и на цели хиляда години. Или поне децата мислеха така.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
3/1974 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.